

श्री सर्वोच्च अदालतमा दायर गरेको
निवेदन पत्र

विषय: उत्प्रेषण मिश्रीत परमादेशको आदेश जारी गरी पाउँ ।
कृपासिंहको छोरा का.जि.का.म.पा. वडा नं. ६ बस्ने वर्ष ५४ को नेपाल विद्युत
प्राधिकरण दरवारमार्ग काठमाडौंको कार्यकारी निर्देशक पदबाट गैरकानूनी
रूपमा हटाइएको कुलमान घिसिङको वा. का.जि.का.म.पा वडा नं १० बस्ने
वर्ष ५२ को लोकमणी पोखरेल.....

निवेदक
पक्ष

विरुद्ध

१. नेपाल सरकार, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रीपरिषद्को कार्यालय, सिंहदरवार काठमाडौं.....१
२. उर्जा, जलश्रोत तथा सिंचाई मन्त्रालय, सिंहदरवार, काठमाडौं.....१
३. दीपक खड्का, मन्त्री, उर्जा, जलश्रोत तथा सिंचाई मन्त्रालय, ऐ.ऐ.....१
४. सञ्चालक समिति, नेपाल विद्युत प्राधिकरण, दरवारमार्ग काठमाडौं १
५. ललितपुर जिल्ला ल.पु.म.न.पा. वडा नं.२ बस्ने हितेन्द्रदेव शाक्य.. .....१

विपक्षी
वादी

म निवेदक सर्वोच्च अदालत नियमावली, २०७४ को नियम ३२ बमोजिम रु.५००५- बुझाई नेपालको संविधानको धारा ४६ र १३३(२)(३) बमोजिम निम्न लिखित व्यहोराको निवेदन गर्दछु ।

१. नेपाल विद्युत प्राधिकरण (यसपछि "प्राधिकरण" भनिएको) मा खुला प्रतिस्पर्धा विधिद्वारा तह ७ इलेक्ट्रिकल इन्जिनियर पदमा सेवा प्रवेश गरी आन्तरिक प्रतिस्पर्धा एवं बहुवाद्वारा तह ११ निर्देशक पदमा कार्यरत रहँदा नेपाल सरकारको निर्णयानुसार उर्जा, जलश्रोत एवं सिंचाई मन्त्रालय, नेपाल विद्युत प्राधिकरण लगायतका विभिन्न निकायमा कार्यरत राष्ट्रिय सेवकबाट प्राधिकरणको कार्यकारी निर्देशकमा नियुक्त गर्न खुलारूपमा दरखास्त आह्वान भएको थियो ।

प्रमाणपत्र
परिषद् अखिराजा.डा. विद्याशक्ति पोखरेल
२०७४.०७.०९

उक्त सूचनामा पेश भएका दरखास्तमा निवेदक उत्कृष्ट ठहर भई नेपाल सरकार (म.प.स.) को मिति २०७३।५।२९ को निर्णयानुसार प्राधिकरणको कार्यकारी निर्देशकको पदमा नियुक्ति भएको थिएँ । उक्त पदमा नियुक्ति भएपछि तत्कालिन समयमा रहेको कहाली लाग्दो १८ घण्टासम्मको विद्युत आपूर्ति कटौती (Load Shedding) को अवस्था अन्त गर्ने घोषणा गरी २०७३ सालको कार्तिक महिनादेखि देशको राजधानी काठमाडौँमा निरन्तर आपूर्तिको व्यवस्था गरी सो बमोजिम निरन्तर आपूर्तिको क्षेत्र बढाउँदै मिति २०७५ साल जेष्ठ महिना देखि प्राकृतिक र प्राविधिक कारणले अवरोध भएको अवस्थामा बाहेक उर्जा आपूर्ति निरन्तर गर्ने कार्य भएको थियो । तत्पश्चात नेपाल भर विद्युत आपूर्ति नियमित सार्वजनिक जानकारीमा रहेको छ ।

२. विद्युतको निरन्तर आपूर्तिले आम नेपाली नागरिकको जनजीवन सहज हुनुको साथै इन्भटर व्याट्री, डिजेल प्लान्ट सन्चालन गर्ने उपकरण, डिजेल खरिदमा संचित विदेशी मुद्रा अपव्यय हुनबाट जोगिनुको साथै डिजेल प्लान्टबाट वातावरण, छरछिमेकमा भएका नकारात्मक असर समाप्त भएका थिए । मेरो पहिलो कार्यकाल समाप्त भएको ११ महिना पश्चात् नेपाल सरकारले विद्युत आपूर्ति प्रणालीलाई थप भरपर्दो, सुरक्षित, वातावरणमैत्री बनाउँदै ऊर्जा क्षेत्रको दिगो विकास गर्ने उद्देश्यले ऊर्जा विकासमार्फत राष्ट्रको समृद्धि हासिल गर्ने कार्यमा टेवा पुग्ने विध्वास गरेको र मैले पनि सो भूमिका निर्वाह गर्न सक्ने अठोट र अभिलाषाका साथ मिति २०७८।४।२५ मा प्राधिकरणको कार्यकारी निर्देशकको पदमा नियुक्ति भएको थियो । सरकारले मेरो ज्ञान, अनुभव दक्षता/क्षमतालाई मध्यनजर गरी सुम्पियको जिम्मेवारी स्वीकार गरी वहन गर्दै आएको थिए । यस क्रममा सन् २०२१ नोभेम्बरमा विद्युत भारत विक्री गर्न शुभारम्भ गरी तेश्रो राष्ट्र बंगलादेशमा अमेरिकी डलरको मुद्रामा विद्युत निकासी गर्न सक्षम भएको व्यहोरा जानकारी गराउँदछु ।

निवेदक प्राधिकरणको दोश्रो कार्यकालमा नियुक्त भई कार्यरत रहेको अवस्थामा सरकार परिवर्तन भई प्रत्यर्थी मध्येका दीपक खड्का उर्जा जलश्रोत तथा सिंचाई मन्त्रीमा नियुक्त हुनु भयो । उक्त मन्त्रालय नेपाल विद्युत प्राधिकरण ऐन, २०४१ को दफा ३६ बमोजिम प्राधिकरणको सम्बद्ध र तालुक निकाय हो । त्यसैगरी उहाँ ऐ.को दफा ९ बमोजिम प्राधिकरणको सञ्चालक समितिको अध्यक्ष तोकिनु भयो । तालुक मन्त्रालयको मन्त्री नै प्राधिकरणको अध्यक्ष भएको र राजनीतिको अलावा विद्युत उद्यमी समेत भएकोले प्राधिकरणको संस्थागत विकास, उन्नतीको काम कारवाई प्रभावकारी बनाउन परिपक्व सल्लाह, मार्ग निर्देशन र प्राधिकरणको चौतर्फी उन्नयनमा सार्थक सहयोग र संरक्षकत्व प्राप्त हुने निवेदकको अपेक्षा रहेको थियो ।

४. विगतमा ३५ अर्ब संचित घाटामा सञ्चालित प्राधिकरण निवेदकको कार्यकालमा उक्त नोक्सानी पुर्ति गरी संचित नाफा ४७ अर्ब पुगेको छ । निवेदक कार्यकारी निर्देशकको पदमा नियुक्त हुँदा करिब ५८% जनतामा विद्युतको पहुँच भएकोमा हाल ९९% जनतामा विद्युतको पहुँच

पुगेको छ । तत्कालिन समयमा २६% विद्युत चुहावट भएकोमा यसलाई नियोजन र नियन्त्रण गर्दै १२.५% चुहावटमा झारीएको छ । निवेदककै कार्यकालमा मासिक २० युनिटभन्दा कम विद्युत उपयोग गर्नेलाई निःशुल्क उपलब्ध गराउने कार्य गरिएको छ । २०७७ साल श्रावण महिनादेखी औद्योगिक ग्राहकलाई लगाइदै आएको प्रिमियम दर हटाई सामान्य दरमा आपूर्तिको प्रबन्ध गरिएको छ । यसको निम्ती नेपाल सरकारको विवेकपूर्ण निर्णय एवं आम नेपालीको सहयोगको ठोस योगदान रहेको छ । प्राधिकरणको सम्पूर्ण जनसाधनको प्रत्यक्ष सहयोग यथास्थानमा रहेको छ । प्रत्यर्थी मन्त्री हुनुभन्दा अगाडि प्राधिकरणको जनसाधन, सञ्चालक समिति, मन्त्रालय, मन्त्री एवं सरकार प्रमुख एवं विदेशी दातृ निकायबाट उज्यालो नेपालको संवाहक प्राधिकरणलाई दीगो सेवा र अन्तर्राष्ट्रिय सेवा विस्तारमा एकै मत र एकै लक्ष्य लिई अगाडि बढी रहेको थियो । जसले गर्दा राष्ट्रमा विद्युत उत्पादन, प्रसारण र वितरणको व्यवस्थापन गर्दै विद्युत निर्यात गरी उल्लेख्य वैदेशिक मुद्रा आर्जन गर्न सफल भएको छ ।

५. प्रत्यर्थी नं. २ ऊर्जा, जलश्रोत तथा सिंचाई मन्त्रालय (यसपछि "मन्त्रालय" भनिएको) को मन्त्रीमा नियुक्त हुनुभन्दा अगावै २०७२।४।१ देखि लागू हुने गरी तत्कालिन विद्युत आपूर्ति कटौती गरिएको समयमा डेडिकेटेड फिडर लाईन तथा ट्रंक लाईनबाट विद्युत आपूर्ति लिएका ३१५ उपभोक्तालाई केही बढी दर (Premium Value) मा महशुल लिने निर्णय भएको र उक्त निर्णयलाई तत्कालिन विद्युत महशुल निर्धारण आयोगको मिति २०७२।९।२९ को निर्णयबाट स्वीकृती प्रदान भएको थियो । आयोगबाट स्वीकृत भए वमोजिम उक्त प्रणालीबाट विद्युत आपूर्ति लिने ५९ उपभोक्ता ग्राहकलाई लागू हुने दरभन्दा सामान्य दरमा विलिड भएकोले २०७२ सालको श्रावण महिना देखि फरक परेको हदसम्मको छुट विल जारी भएको थियो । त्यसरी छुट विल जारी भएकोमा केही उपभोक्ताले अदालतमा मुद्दा गरी अन्तरिम आदेश जारी भएकोले थप विल जारी गर्ने कार्य प्रभावित भएकोमा २०७५ सालमा उक्त मुद्दाहरु खारेज भएपछि थप औद्योगिक उपभोक्तालाई छुट विल जारी भएको थियो ।

६. उपरोक्त वमोजिम छुट विल जारी भए उपर जिल्ला अदालत तहमा करिब २८, वटा, उच्च अदालत तहमा करिब ५५ वटा र सम्मानित सर्वोच्च अदालतमा रिट निवेदन र दोहोर्यइ पाऊँ समेतका ५ थान मुद्दा एवं निवेदनपत्रमा फैसला एवं अन्तिम आदेश जारी भई प्राधिकरणबाट जारी भएको छुट विल वैध ठहर भएको छ । ने.का.प. २०७६ पृ. ६८६ मा प्रकाशित फैसलामा मिति २०७२।९।२९ देखि प्रिमियम दरमा महशुल असुली गर्न परमादेश जारी भएको छ । मिति २०७२।०४।०९ देखि २०७२।९।२९ सम्मको छुट महसुलको विषय सम्मानित अदालतको पूर्ण इजलासमा विचाराधिन छ ।

७. महालेखा परीक्षकको ६१ औं प्रतिवेदन, २०८१ को बुँदा नं. ८० मा प्राधिकरणको कुल वक्यौता रकमको ४९.३६% (२१ अर्ब ८८ करोड) यसै शीर्षकको बाँकी भएकोले सो

असुली गर्न औल्याइएको छ । नेपाल सरकार म.प.स. को मिति २०७७।०४।१९ र २०८१।०७।२५, संघीय संसद सार्वजनिक लेखा समितिको मिति २०७७।१२।२५ को निर्णय एवं सो वमोजिम जारी पत्रद्वारा उक्त रकम असुली गर्न निर्देश गरिदै आएको छ ।

८. प्राधिकरण जस्तो सार्वजनिक निकायको सार्वजनिक कोषको उक्त वक्यौता रकम असुली सम्बन्धमा प्रत्यर्थीहरूको फरक अभिमत भएको सार्वजनिक सञ्चार माध्यममा आउनुकासाथै प्रत्यर्थीहरूको काम कारवाईबाट प्रकट हुँदै आएका छन् । यस विषयमा मन्त्री परिषद् एवं मन्त्रालय स्तरबाट विभिन्न समिती गठन गर्ने, छानविन गराउने र प्राधिकरणको छुट वीजकको वक्यौतालाई निष्प्रभावी (Miscarriage) गराउने प्रयास हुँदै आएको छ । महालेखा परिक्षकको असुली गर्नुपर्ने वेरुजु, संघीय ससदको सार्वजनिक लेखा समितिको निर्णय चुनौतीरहित रहेको र अदालतको फैसलाबाट अन्तिम आदेश भएकोले सो भन्दा माथि अन्य कुनै निकाय हुन नसक्ने र अदालतको फैसलानुसार हुनुपर्ने भनि मेरो स्पष्ट मत र अडान सम्बद्ध निकायमा राखी आएको थिए ।

९. दुवै पक्षको दावी, जिकिर, प्रमाण मूल्याङ्कन र सुनुवाई गरी तेश्रो निष्पक्ष निकाय अदालतबाट भएको फैसला कानूनी रोहमा वैध, न्यायको रोहमा उचित र संवैधानिक रूपमा अन्तिम भएकोले वक्यौता रकम कानून वमोजिम असुली गर्नुपर्ने निवेदकको स्पष्ट भनाई, अडान र कारवाई प्रत्यर्थी समेतबाट रोक्ने कार्य गरियो । उक्त वक्यौताको दावी छाड्न प्रत्यर्थी लगायत विभिन्न पक्षको अनुरोध, प्रभाव, दवाव निवेदकको निष्ठा र कर्तव्यले स्वीकार गर्न सकेन । मैले विवेक त्याग्न सकिन, इमान्दारीतालाई तिलाञ्जली दिन आत्माले मानेन, संस्था र राष्ट्रप्रति घात गर्न मेरो स्वाभिमानले अनुमती दिएन । पदिय मर्यादामा मैले सम्मान गर्नुपर्ने र आर्थिक रूपमा सवल समुहको सबै प्रयास मलाई विचलित गराउन निष्प्रभावी भए । अदालतबाट वैध ठहर भएको ठूलो वक्यौताको रकम मेरो कारणले सून्यकृत गर्न संभव नभएपछि राष्ट्रव्यापी रूपमा गुणस्तरयुक्त, दिगो, नियमित र भरपर्दो विद्युत आपूर्ति र नेपालको विद्युत अन्तर्राष्ट्रिय बजारमा निकासीको चरणमा पुगेको र यसलाई दिगो भरपर्दो बनाउँदै अगाडि बढाउनु पर्ने अवस्थामा ६ पटक अर्थहिन विषयमा जवाफ माग गर्ने र हजारौं पृष्ठका कागजात संग्रह गरी विवरण पेश गर्नुपर्ने कार्य प्रत्यर्थी लगायतबाट हुँदै आएको थियो । त्यसैगरी स्वायत्त संस्था प्राधिकरणको मानविय संशाधनको व्यवस्थापन र परिचालनमा बाधा पार्ने गरी ठीक व्यक्ति ठीक जिम्मेवारी दिन समेत अवरोधमुलक दवाव सृजना गरीदै आएको थियो ।

१०. प्रत्यर्थीहरू तालुक निकाय र अधिकारी भएकोले संस्थागत हित र सेवा अभिवृद्धि सम्बन्धमा भएका निर्देशन र निर्णय निवेदकको निम्ती कर्तव्य पालनामा सम्पादन गर्ने विषयको रूपमा स्वीकार र पालना भएको छ । सो बाहेक संस्थागत आवश्यकता, सामान्य प्रशासनिक रूपमा समझदारी, समर्थनबाट भई आएका कार्यमा समेत प्रत्यर्थीबाट अवरोध खडा भई आएको लामो समय भएको थियो । प्रत्यर्थीको यस प्रकारको कार्यशैलीको लाभ कसलाई हुने हो, पदिय

कर्तव्य र मर्यादाले त्यस्तो गर्न मिल्ने हो वा होईन ? यस सम्बन्धमा भविष्यमा समय, जनता र राष्ट्रले परिक्षण एवं मूल्यांकन गर्ने नै छ । यस्तो अवस्थामा पनि अविचलित भई निष्ठापूर्वक कार्य गरी सार्थक र बोधगम्य परिणामका साथ संस्थागत हित गर्ने मेरो विवेक, आम जनताको साथ र सहयोगले मलाई आफ्नो कार्यमा अहोरात्र खटिरहन उर्जा मिलि रहेको थियो ।

११. प्रत्यर्थी नं. ३ को नियुक्ति भएको समयदेखि नै निवेदकलाई पदबाट हटाउने प्रपञ्च हुँदै आएको थियो । सोही उद्देश्यका लागि मिति २०८१।९।२२ मा काल्पनिक आक्षेप लगाउँदै निवेदकको सेवा किन अन्त नगर्ने भनी सोही मितिको निर्णयानुसार ७ दिनभित्र जवाफ पेश गर्नु भनी स्पष्टिकरण सोधिएको सूचना जारी गरिएको थियो । म निवेदकले प्रत्यर्थीको काल्पनिक एवं मनोगत आरोपको वस्तुनिष्ठ, कानूनसम्मत र प्रमाणद्वारा पूर्णतः खण्डन हुने जवाफ म्यादैभित्र पेश गरेको थिएँ । त्यसकारण महिना दिन भन्दा बढी समयसम्म कुनै कारवाई नभएपछि प्रत्यर्थी स्पष्टीकरणबाट संतुष्ट भएको अनुमान गरी आएको थिएँ ।

१२. यसै अवस्थामा मिति २०८१।११।१३ गते महाशिवरात्रीको पूर्वसन्धा भएकोले पशुपति क्षेत्रमा विद्युत आपूर्तिको सुनिश्चितता र प्राविधिक समस्या उत्पन्न भएमा वैकल्पिक प्रवन्ध बारेमा भारवहन एवं सम्बन्धित शाखा कार्यालयसंगै समन्वयात्मक कार्य गरिरहेको अवस्थामा प्रत्यर्थी मन्त्रालयबाट निवेदकको नाउँमा जारी मिति २०८१।११।१३ को च.नं. ५६४ को पत्र प्राप्त भयो । स्वभाविक रूपमा पत्र बुझी हेर्दा पहिलो अनुच्छेदमा मिति २०८१।९।२२ को पत्रबाट सोधिएको स्पष्टिकरण वस्तुगत र चित्तबुझदो नभएको हुँदा मन्त्रालय र निवेदक बीच मिति २०७८।१०।५ को कार्य सम्पादन समझौताको प्रावधान र नेपाल विद्युत प्राधिकरण कार्यकारी निर्देशकको सेवाको शर्त तथा सुविधा सम्बन्धि विनियमावली, २०६१ (सं.स.) विनियम २२(क) बमोजिम प्राधिकरणको कार्यकारी निर्देशकबाट किन नहटाउने भन्ने जवाफ माग गरिएको थियो। सो पत्रमा मन्त्रीस्तरको मिति २०८१।११।१३ को निर्णयानुसार नयाँ थप २ बुँदामा समेत २४ घण्टाभित्र स्पष्टिकरण माग गरिएको थियो ।

१३. प्रत्यर्थी मन्त्रीस्तरको निर्णयानुसार सेवाबाट हटाउने र थप आरोप समेतमा निवेदकले स्पष्टिकरण पेश गरेकोमा सो सम्बन्धी कारवाईमा के निर्णय भयो हालसम्म कुनै जानकारी दिइएको छैन । उक्त कारवाईमा सेवाबाट हटाएको भए थप कारवाई हुनुपर्ने हुँदैन र सेवाबाट नहटाएको भए एकै व्यक्ति उपर एकै विषयमा एउटै कारवाई (सेवाबाट हटाउने) हुन नसक्नेमा एकाएक मिति २०८१।११।२१ मा नेपाल सरकार मन्त्रीपरिषदबाट निवेदकसँग विभिन्न ४ वटा बुँदामा कार्य सम्पादन समझौता अन्त एवं सेवाबाट हटाउने कारवाई गर्न सफाई पेश गर्न मौका दिने निर्णय भएकोले उक्त बुदाँहरु उल्लेख गरी सफाई पेश गर्न उर्जा, जलश्रोत तथा सिचाई मन्त्रालयको मिति २०८१।११।२२ (च.नं.५८८) को पत्रद्वारा सूचित गरीएकोले म्यादै भित्र मिति २०८१।११।२५ मा प्रत्यर्थी मन्त्रालयमा

सफाई पेश गरेको थिए । उक्त सफाई चित्त बुझ्दो नभएको भनी नेपाल सरकार (म.प.स.) को मिति २०८१।१२।११ को निर्णयानुसार सेवाबाट हटाउने निर्णय भएको प्रत्यर्थी मन्त्रालयको मिति २०८१।१२।१२ को पत्रद्वारा जानकारी गराउँदै निवेदकलाई प्रष्ट कानूनी व्यवस्था, कानूनी शासनका मूल्य मान्यता र सुशासनका सबै मानक उल्लंघन गर्दै पुर्वाग्रहपूर्वक सत्ताको शक्तिको दुरुपयोग गरी सेवाबाट हटाइएको कारण यो निवेदन लिई सम्मानित अदालतमा उपस्थित भएको छु ।

१४. निवेदक आफ्नो पदिय कर्तव्य इमान्दारीता एवम् निष्ठापूर्वक निर्वहन गरिरहेको र संस्थागत हितको निम्ति अहोरात्र खटिई संस्थाको जनशक्तिको मनोबल उच्च राख्दै संस्थाप्रति जनमानसको एवं दातृ निकायको विश्वास अभिवृद्धि गरी कार्य गरी रहेको थिएँ। निवेदक दत्तचित्त भई विद्युत आपूर्ति, विद्युत निकासी एवं संस्थाको विद्युत महसुल असुली लगायतका संस्थागत हितको कार्यमा प्रत्यर्थीबाट एकपछि अर्को गर्दै विभिन्न समिति एवं प्रत्यर्थीबाटै स्पष्टिकरण, जवाफ, कागजात, विवरण माग गर्ने नाउँमा भएका अवरोध,प्रतिकुलता र हतोत्साहीत गर्ने कार्यका बावजुद पनि म निवेदक आफ्नो पदिय जिम्मेवारी पुरा गर्दै आएको थिएँ । संस्थाको जनशक्तिको साथ र आम सर्वसाधारण विद्युत उपभोक्ताको सहयोग एवं मेरो आफ्नै विवेक र निष्ठाले मलाई तालुक निकाय, नियमनकारी निकाय र पदाधिकारीबाट उत्सर्जित प्रतिकुल वातावरणमा जिम्मेवारी निर्वाह गर्न सक्षम बनाएको मेरो अनुभूती सम्मानित अदालतलाई जानकारी गराउँदछु ।

१५. निवेदकलाई सेवाबाट हटाउने गरी प्रत्यर्थीहरुबाट भएका काम कारवाईहरु कानून प्रतिकूल, प्राकृतिक न्याय र प्राडन्यायको मान्य सिद्धान्त प्रतिकूल, पूर्वाग्रही, दूषित र कर्मकाण्डी रहेको छ। कुनै निकायलाई कारवाई गर्ने अधिकार भएको आधारमा फगत आरोप लगाई सफाई पेश गर्ने पत्राचार गरी मनोगत रूपमा स्पष्टिकरण चित्त बुझ्दो नभएको भनी अक्रिया पुरा गरेको देखाई सेवाबाट हटाउने कार्य वैध हुनसक्दैन । लगाईएको आरोप वस्तुगत हुनुपर्दछ। मनोगतरूपमा आरोपित गरी भएको सजाय कारवाहीको सार (Content) को रोहमा नै अन्यायीक हुन्छ । निवेदकबाट पेश भएको सफाईको निष्पक्षता, तटस्थता एवम् न्यायीक विवेकमा वस्तुपरक मूल्यांकन हुनुपर्ने हुन्छ । उक्त सबै व्यवस्था र सिद्धान्तहरुलाई अवमूल्यन गरी केवल पदबाट विस्थापन गर्ने नियतबाट कारवाई गरी निवेदकलाई सेवाबाट हटाइएको मिति २०८१।१२।११ को प्रत्यर्थिको निर्णय र सोको आधारमा भएका पत्राचार प्रत्यर्थी नं ५ को नियुक्ति एवं तत्सम्बन्धी सम्पूर्ण काम कारवाईबाट निवेदकको नेपालको संविधानको धारा १७(२)(च), १८(१), २० नेपाल विद्युत प्राधिकरण ऐन २०४१ को दफा १७(१) र ने.का.प. २०५३ नि.नं.६२८१ पृष्ठ ७६४ मा प्रतिपादित सिद्धान्त वमोजिम संरक्षित र प्रत्याभूत मौलिक हकमा असर पार्ने कार्य भएकोले अन्य वैकल्पिक र प्रभावकारी उपचारको अभावमा नेपालको संविधानको धारा ४६ र १३३(२)(३) वमोजिम यो निवेदन लिई सम्मानित अदालत समक्ष उपस्थित भएको छु ।

१६. प्रत्यर्थाहरूबाट निवेदकलाई पदबाट हटाउने सम्बन्धमा गरिएको सिफारिश एवं सोको आधारमा पदबाट हटाउने गरी मिति २०८१।१२।११ मा भएको निर्णय पत्राचार र सोही आधारमा प्रत्यर्था नं ५ लाई नेपाल विद्युत प्राधिकरणको कार्यकारी निर्देशकमा नियुक्ति गर्ने निर्णय र नियुक्ति लगायत ततसम्बन्धी सम्पूर्ण काम कारवाई कानून प्रतिकूल भई निवेदकको माग बमोजिम उत्प्रेषण मिश्रीत परमादेशको आदेश जारी हुनुपर्ने व्यहोरा निम्नानुसार प्रष्टयाउँदछु :

(क) कुनै संस्थाको नेतृत्वको कार्य क्षमताको मानक निजको कार्यकालमा भएको कार्य सम्पादन नै हुन्छ । सार्वजनिक निकायको पूर्वाधार विकास र सेवाजनित कार्य गर्ने निकायको कार्यहरू सार्वजनिक रूपमा देखिने र आम सर्वसाधारणले अनुभूति गर्न सकिने हुन्छन । प्राधिकरणको कार्यकारी निर्देशकमा नियुक्त भएपछि प्राधिकरणले छिमेकी राष्ट्र भारत एवं बंगलादेशमा विद्युत निकासी गर्न सक्षम भएको छ । नेपालको इतिहासमा पहिलो पटक विद्युत निकासी गरी आय आर्जन गर्न राष्ट्र सक्षम भएको थियो । प्रस्तुत निवेदनमा निवेदकको दोश्रो कार्यकालमा भएका प्रगति प्रमाणबाट प्रष्ट हुन्छ । संस्थागत निकायको आर्थिक अवस्था जाँच गर्ने विशिष्टीकृत ICRA जस्तो विशेषज्ञ निकायबाट भएको वित्तीय सक्षमता र प्रगतिको अध्ययनबाट AA+ (Double A+) स्थितिमा रहेको प्रतिवेदनबाटै निवेदकको कार्य अवधिको प्रगती नियाल्न र जानकारी लिन सकिने निर्विवाद अभिलेखको रूपमा रहेको छ । त्यसैगरी आ.व. २०८०/०८१ सम्मको वित्तीय विवरणबाट समेत प्राधिकरणको वित्तीय अवस्था बुझ्न सकिन्छ । प्रस्तुत निवेदनमा प्राधिकरणको वित्तीय सक्षमता र निवेदकको कार्य सम्पादन मूल्यांकन विषयमा निरोपण गर्नुपर्ने नभएकोले यस विषयमा थप विवरण आवश्यक भएन ।

(ख) निवेदक प्राधिकरणको कार्यकारी निर्देशकको पदमा ऐनको दफा १७(१) बमोजिम ४ वर्षको लागि मिति २०७८।४।२५ मा नियुक्त भएको हुँ । निवेदकलाई नेपाल सरकार म.प.स. को सोही मितिको निर्णयानुसार ४ वर्षको लागि नियुक्त गरिएको मिति २०७८।४।२७ को प्रत्यर्था मन्त्रालयको पत्रमा किटानी गरिएको छ । उक्त पदमा विधायिकी कानूनद्वारा तोकिएको अवधीसम्म निर्वाध रूपमा कार्य गर्न पाउनु निवेदकको कानूनी एवं नैसर्गिक अधिकार हो । विधायिकी कानूनले नै पदावधी तोकेको अवस्थामा उक्त अवधीसम्म नियुक्ति प्राप्त गर्ने व्यक्तिले निर्वाध कार्य गर्न पाउने अधिकार हुने ने.का.प. २०५३ नि.नं. ६२९५ पृ. ८११ र ने.का.प. २०६४ नि.नं. ७८३९ पृ. ४९२ मा सम्मानित अदालतबाट सिद्धान्त प्रतिपादन भएको छ । कानूनमा पदावधी तोकिएकोमा उक्त अवधी अगावै हटाउन नपाईने सम्बन्धमा सम्मानित अदालतबाट भएका दर्जनौं फैसला एवं नजिरहरूले यस विषयमा स्पष्ट

सिद्धान्त प्रतिपादन हुनुका साथै उपरोक्त सिद्धान्तहरू स्वयंमा कानून सरह लागु हुन्छन्।

(ग) सार्वजनिक पदको अवधी कानूनमा तोकिएको अवस्थामा नियुक्त भएको व्यक्तिलाई कुनै पनि तरिकाबाट हटाउन निजबाट पदबाट हटनुपर्ने सम्मको कसुर गरेको, सो सम्बन्धमा तोकिएको प्रक्रिया पुरा गरी न्यायीक विवेक प्रयोग गरी निर्णय भएको हुनुपर्दछ। कुनै व्यक्तिलाई आरोप लगाउनु मात्रै कारवाई गर्ने आधार हुनसक्दैन। त्यसैगरी पदबाट हटाउँदा पुरा गर्नुपर्ने स्पष्टीकरण माग गर्नु र निर्णय गर्नु मात्रै पनि पदबाट विस्थापन गर्ने वैध आधार हुदैन। सार्वजनिक पदधारण गरेको व्यक्तिले पदबाट हटाउनु पर्ने कसुर गरेको र उक्त कसुर गरेको वस्तुनिष्ठ रूपमा प्रमाणीत गरी स्वेच्छाचारी, पुर्वाग्रह रहित एवं निष्पक्षतापूर्वक निर्णय भएको हुनुपर्ने हुन्छ।

(घ) निवेदकलाई पदबाट हटाउने सम्बन्धमा प्रत्यर्थीहरूबाट भएको काम कारवाईमा गंभीर त्रुटी भएको छ। प्रत्यर्थीबाट सम्झौता उल्लंघन भएको भन्ने आधारमा सम्झौता रद्द गरी सेवाको अन्त किन नगर्ने भन्ने सफाई पेश गर्न भनिएको थियो। कार्य सम्पादनको आधारमा निवेदकलाई सेवाबाट हटाउने कार्य सम्पादन प्रतिवेदन मूल्यांकनमा ५०% सम्मको अंक प्राप्त नभएको हुनुपर्ने हुन्छ। कार्य सम्पादन प्रतिवेदन सम्बन्धमा निम्नानुसारको कारवाई नगरी सेवाबाट हटाउने सिफारिश र निर्णय गैरकानूनी हुन्छ।

(१) कार्य सम्पादन प्रतिवेदन मूल्यांकनमा चित्त नबुझेमा निवेदकलाई बैठकमा आमन्त्रण गरी आफ्नो भनाई राख्ने प्रतिरक्षाको अवसर दिनुपर्ने (सम्झौताको प्रकरण नं. १०.४)

(२) कार्य सम्पादन प्रतिवेदन मूल्यांकनको विस्तृत विवरण र पृष्ठपोषण निवेदकलाई दिई सूचनाको हक पालना गर्नुपर्ने (सम्झौताको प्रकरण नं. १०.५)

(३) कार्यसम्पादन मूल्यांकनमा ५०% अंक प्राप्त हुन नसकेमा सम्झौताको प्रथम पक्ष नेपाल विद्युत प्राधिकरणले सम्झौतापत्र रद्दको सिफारिश गर्नु अगावै प्रतिवादको मौकाबाट बन्चित नगरीने (सम्झौतापत्रको प्रकरण नं. १०.३) निवेदक र प्राधिकरण बीच सम्पन्न सम्झौतापत्र अन्त्य गरी नियुक्तिपत्र रद्द गर्नु अगावै सम्झौतापत्रमा उल्लेखित दुई पटक प्रतिवाद र एक पटक सूचनाको हक पुरा गर्नुपर्ने हुन्छ। सो बमोजिमको कुनैपनि कार्य प्रत्यर्थीहरूबाट पुरा नभएकोले निवेदकलाई सेवाबाट हटाउने कार्य सर्वथा अवैध/गैरकानूनी रहेको छ।

(ङ) सम्झौतापत्रमा भाद्र मसान्तभित्र कार्य सम्पादन प्रतिवेदन मूल्यांकन गर्नुपर्ने भएको र सो अगावै कार्यसम्पादन प्रतिवेदन पेश नभएकोले सम्झौतापत्र उल्लंघन भएको आरोप लगाइएको समेत सम्झौतापत्रको प्रावधान, अशल अभ्यास र सम्झौताको सारतत्व

प्रतिकूल रहेको छ । यस पूर्व समेत आयवर्ष समाप्त भएपछि माघ महिनासम्ममा पेश भएको कार्य सम्पादन प्रतिवेदन मूल्यांकन भई अंक प्रदान गरीदै आएको थियो । सम्झौतापत्रमा कार्य सम्पादन प्रतिवेदन भाद्र महिनाभित्रमा पेश नगरेकोले सम्झौतापत्र रद्द हुने शर्त रहेको छैन । साथै उक्त अवधी सम्झौतापत्रको सारतत्व होइन किनभने उक्त प्रतिवेदन पेश नगरेकोले सम्झौतापत्र निष्प्रयोजित भएको छैन । उक्त सम्झौता वमोजिम प्रत्यर्थावाट प्राधिकरणको काममा लगाउने र मैले कार्य सम्पादन गरी आएको थिएँ । कार्य सम्पादन प्रतिवेदन विगत आ.व. को पेश गरिने र उक्त कार्य भए नभएको सोही समयको अभिलेख, विवरण, प्रगतीको आधारमा पछि जाँच हुनसक्दछ । तसर्थ निवेदकलाई सम्झौतापत्र उल्लंघनको आरोपमा नेपाल विद्युत प्राधिकरण ऐन, २०४१ को दफा १७ वमोजिमको कानूनी हक अपहरण हुनसक्दैन ।

(च) २०८१ साल भाद्र र आश्विन महिनाको अत्याधिक वर्षाको कारणले निवेदक स्वयं प्रभावित स्थलमा खटिई काम कारवाई गर्नु गराउनु परेकोले मिति २०८१।७।७ र मिति २०८१।८।४ मा प्रत्यर्था नं. २ लाई पत्राचार गरी मिति २०८१।९।२४ मा कार्य सम्पादन प्रतिवेदन पेश गरेको थिए । कार्य सम्पादन प्रतिवेदन पेश गर्न गरिएको निवेदनमा विपक्षीवाट कुनै निर्णय भएको छैन । कार्य सम्पादन प्रतिवेदन मूल्यांकन भई ५०% भन्दा कम अंक प्राप्त भएमा सम्झौतापत्रको प्रकरण नं.१०.४, १०.५ र १०.३ को प्रकृया पुरा नगरी कारवाई हुनै सक्दैन । निवेदकको विगत आ.व.मा सम्पादित कार्यको मूल्यांकन हुन नसक्ने अवस्था छैन । निवेदकको कार्य सम्पादन मूल्यांकनको वस्तुनिष्ठ मूल्यांकन भई उचित अंक प्राप्त गर्ने राष्ट्रसेवकको संविधानको धारा १७(२)(च) को अधिकार र सोको जानकारी प्राप्त गर्ने सूचनाको मौलिक हक हुने व्यहोरा विवाद रहित छ ।

(छ) छिमेकी राष्ट्र भारतको केन्द्रिय विद्युत प्राधिकरण (Central Electricity Authority India) सँग भारतिय आ.व. २०२४-२५ र २०२५-२६ को विद्युत आपूर्ति सम्बन्धमा सन् 22 March, 2024 र 12 February, 2025 मा Indo-Nepal Power Exchange Committee मा सन्धि सम्बन्धी कानूनी प्रावधान अनुसार अख्तियारी विना सहभागी भई समझदारी गरेकोलाई अनाधिकार र पदिय जिम्मेवारी पुरा नगरेकोले नेपाल विद्युत प्राधिकरणको कार्यकारी निर्देशक वा महाप्रबन्धकको सेवाको शर्त तथा सुविधा सम्बन्धी विनियमावली, २०६१ (सं.स) को विनियम २२(क) को अवस्था भएको भनी सेवावाट हटाउने कारवाई गरिएको समेत गैरकानूनी छ । सन १९९१ को डिसेम्बर महिनामा Indo-Nepal Joint Commission को बैठकले Indo-Nepal Power Exchange Committee स्थापना भई सन १९९२ देखि प्राधिकरणको कार्यकारी निर्देशक तथा निमित्त कार्यकारी निर्देशकले बैठकमा भाग लिई दररेट सम्बन्धी

सम्झौता हुँदै आएको परम्परा रहेको छ । यस पृष्ठभूमिमा प्रत्यर्थी नं. २ बाट नेपाल विद्युत प्राधिकरणलाई विविध विधिबाट विद्युत खरिद विक्री गर्न र सोको अभिलेख राख्ने व्यवस्था गर्न अधिकार दिने मिति २०७७।३।१ मा नेपाल सरकार (म.प.स.) मा प्रस्ताव पेश भई नेपाल सरकार (म.प.स.) मिति २०७७।४।५ को निर्णयद्वारा प्रस्तावको अलावा थप अधिकार प्रदान गर्ने निर्णय भएको थियो । उक्त निर्णयानुसार प्रत्यर्थी नं. २ ले सन् 14 March, 2021 अंग्रेजी भाषामा पूर्णाधिकारको पत्र जारी भएको छ । तसर्थ निवेदकबाट परम्परा, असल अभ्यास र अधिकारक्षेत्र भित्र रही कार्य गरेको प्रमाणित हुन्छ ।

(ज) भारत र बंगलादेशसँग विद्युत नेपाल सरकार मन्त्रीपरिषदको मिति २०७४।१०।४।०५ को निर्णय र प्रत्यर्थी मन्त्रालयको सन् २०२१ मार्च १४ को पत्रद्वारा दिइएको अख्तियारी बमोजिम यस पूर्व समेत वार्ता र सम्झौता भएका थिए । सो समयमा थप अधिकार प्रत्यर्थी एवं प्राधिकरणको सञ्चालक समितिबाट लिने कार्य भएको थिएन । पछिल्लो समयको वार्तामा तत्कालिन समयमा भारतको नयाँ दिल्लीमा रहनुभएका मन्त्री एवं सचिवलाई वार्ता एवं प्राधिकरणको रणनीति जानकारी गराई सो बमोजिम अगाडि बढन अनुमति प्राप्त गरिएको थियो । मन्त्रीपरिषदको निर्णय अनुसार अधिकार प्राप्त भएको एवं भएगरेको कार्यको औचित्यता आवश्यकता र राष्ट्रहीतमा कार्य भएको व्यहोरामा विवाद नभएको पृष्ठभूमिमा अख्तियारी र अनुमति सम्बन्धमा प्रत्यर्थीको निर्णय एवं पत्रमा उल्लेखित बुँदाको कानूनी पृष्ठपोषणको सर्वथा अभाव छ सोको अलावा उक्त सहमति प्राधिकरणको सञ्चालक समिति र विद्युत नियमन आयोगबाट अनुमोदन भएपछि मात्रै कार्यान्वयन हुने व्यहोरा अनुरोध छ ।

(झ) निवेदकलाई आरोपित गर्दा भारतिय आ.व. २०२४।२५ र २०२५।२६ लाई मात्र उल्लेख गरिएको छ । जवकी उक्त सहमति नेपाल सरकारको मिति २०७७।४।५ को निर्णय पश्चात भएको छ । सो पूर्व परम्परा र अभ्यास बमोजिम भएको यसै प्रकारको सम्झौतालाई उल्लेख नगरी पछिल्लो दुईटा समझदारीको सम्बन्धमा आक्षेप लगाउनुको कारण सो पूर्व हाल प्रत्यर्थी नं. ३ को विज्ञ सल्लाहाकार रहनु भएका प्रवल अधिकारीले तत्कालिन समयमा प्राधिकरणको विद्युत ब्यापार विभागको प्रमुख भई सम्पूर्ण व्यवस्थापन गर्नुभएको थियो । यसप्रकार समयको आधारमा आफ्नो मनिसलाई निष्कलंक र निवेदकको हकमा कलंकीत गर्न आक्षेप लगाइएको सर्वथा कारवाइको लागि तान्ने र छान्ने (Pick and Choose) सिद्धान्त बमोजिम वदनियतपूर्ण भई अवैध रहेको छ । साथै उक्त बैठकमा नेपाल सरकारको प्रतिनिधिको रूपमा मन्त्रालयको उपसचिव संजीव राय र दिल्लीस्थित नेपाली राजदुतावासको अथम सचिव विजयराज तण्डुकार सहभागि हुनु भएकोमा निजहरु प्रति कुनै कारवाही भएको छैन ।

(ज) निवेदकलाई पदबाट हटाउन प्रत्यर्थीहरु लागि पर्नुको गुह्य कारण २०७२।४।१ देखी २०७७ आषाढ मसान्तसम्मको डेडीकेटेड र ट्रक लाईनको ठूलो वक्यौताको राशी हो। करिव १०० मेगावाट भन्दा बढीको हाइड्रोपावर नै निर्माण गर्न सकिने ठूलो राशी विभिन्न वहाना एवं षड्यन्त्रमा निरस्त (Dilute) गर्न खोजिएको प्रत्यर्थीको चाहाना र सो अनुसारको क्रियाकलाप र निर्देशन निवेदकले स्वीकार नगरेको कारणले निवेदक उपर प्रत्यर्थी पुर्वाग्रही भएको हो । यस पछाडीको रहस्य र आशय आम नेपाली नागरिकले बुझेको विषय छ । यस विषयमा अझु अदालतमा दायर भएको ९० भन्दा बढी मुद्दामा प्राधिकरणको पक्षमा अदालतबाट फैसला एवं आदेश भएको छ । फैसलाबाट प्राप्त हक सारवान हक हुने ने.का.प. २०७२ नि.नं.९४२९ पृ.११६६ र स.अ.वु. २०६७ पू.४३४ पृ.२४ मा सिद्धान्त प्रतिपादन भएको हो । कानूनी र संवैधानिक विवादमा न्यायलयको सर्वोच्चता हुने प्रतिद्वन्दात्मक कानूनी प्रणाली (Common Legal System) को मान्य सिद्धान्त छ । यसलाई नेपालको संविधानको धारा १२८ मा संवैधानिक व्यवस्था गरिएको छ । अदालतको फैसला बमोजिम भुक्तानी प्राप्त हुने ठहर भएको विगो बाह्य न्यायीक (Extrajudicial) विधिद्वारा वा न्यायलय भन्दा माथीको संरचना (Super Judicial body) खडा गरी अन्यथा गर्न नमिल्ने निवेदकले सञ्चालक समितिको बैठकमा फरक मत दर्ज गर्नुको साथै यद्यपी म यो मान्यता, अडान र आस्थामा प्रतिबद्ध रहेको यसै निवेदनमा पुनः दाहोर्थाउदछु । कानूनको शासन र न्यायीक फैसलाको अन्तिमता सम्बन्धी निवेदकको प्रष्ट रुझान र कटिवद्धताको कारण अवौको वक्यौता निरस्त गर्ने प्रत्यर्थीको योजना साकार हुन नसकेको कारण निष्ठावान राष्ट्रसेवकलाई सेवाबाट हटाई वलिको बोको (Scape Goat) बनाइएको यथार्थ व्यहोरा सम्मानित अदालतलाई जानकारी गराउँदछु ।

(ट) कामको आवश्यकता अपरिहार्यताको आधारमा विदा लिने र भ्रमण गर्ने गरिन्छ । यस सम्बन्धमा प्रत्यर्थीको निर्णयपत्रमा उल्लेखित विदा र भ्रमणको औचित्यतालाई अन्यथा भनिएको छैन । त्यसबाट संस्थालाई हानि नोक्सानी भएको उल्लेख समेत छैन । आवश्यकता र अपरिहार्यताका आधारमा हुने विदा र भ्रमण पछि समेत स्वीकृत र समर्थन हुन सक्छ र भैरहेको थियो । यी तथ्य सेवा अन्त्य गर्नेसम्मको वैध र कानूनसम्मत आधार हुन सक्दैन ।

(ठ) प्रत्यर्थीबाट निवेदकलाई पदबाट हटाउने एकमात्र उद्देश्यले स्पष्टीकरण माग गरिएकोले निवेदकसँग स्पष्टीकरण माग गर्ने निर्णय एवं पत्रहरु स्वयंमा पूर्वाग्रही रहेका छन् । प्रत्यर्थी नं. ३ विभागीय मन्त्रीमा नियुक्त भएपछि निजले इच्छाएको व्यक्तिलाई नियुक्त गर्न मार्ग प्रशस्त गरिदिन मलाई संकेत गरीएको मात्रै होइन वक्यौता रकम असुली गर्नु नपर्ने निर्णय गर्न एवं वक्यौता रकम असुलीमा कारवाई नगर्न र विद्युत लाईन विच्छेद गरीएकोलाई तत्कालै जडान गर्न समेत मौखिक

निर्देशन दिइएको थियो । कानून बमोजिम प्राधिकरणको वक्यौता असुलीको निम्ति कारवाई गर्नु र कारवाई भैसकेको अवस्थामा वैध आदेश वा निर्देशन विना कारवाई रोक्न नमिल्ने निवेदकको स्पष्ट मत र अडानका कारण आफ्नो निर्देशन मात्र इन्कार गरेको प्रत्यर्थी नं ३ को भनाई सार्वजनिक रुपमा आएको छ । सम्मानित अदालतबाट अन्तिम फैसला पुनरावलोकन भई अन्यथा भएमा बाहेक सो प्रतिकुल कुनै कार्य गर्न सकिने हुदैन । यस पृष्ठभूमिमा पदबाट हटाउने लगायत पटक पटक भएका पत्राचार पुर्वाग्रहीपूर्ण मानसिकताको उपज भएको परिपुष्टी हुन्छ । नितान्त हटाउने उद्देश्यले कानूनसम्मत कार्यकारण विना स्पष्टीकरण माग गर्ने र आक्षेपीत बुँदा मनोगत भएमा त्यस्तो कार्य वदनियतपूर्ण हुने डा.तिलक व. रावल वि. नेपाल सरकार भएको उत्प्रेषण (२०५९ सालको रिट नं. २८५९) मा विपद व्याख्या भएको छ ।

(ड) निवेदकलाई पछिल्लो पटक मिति २०८१।११।२१ को म.प.स. को निर्णयानुसार डेडीकेटेड फिडर र ट्रंक लाईनबाट विद्युत महशुल (TOD मिटर) समेतको आधारमा महशुल निर्धारण र असुली सम्बन्धमा निर्देशन कार्यान्वयन नगरेको भन्ने आरोप लगाइएको छ । उपरोक्त प्रणालीबाट विद्युत उपयोग गर्ने ग्राहकको विवाद निवेदक कार्यकारी निर्देशक हुनुभन्दा अगावै २०७२ साल देखिको हो । यस सम्बन्धमा प्राधिकरणबाट जारी छुट वीजक बमोजिमको रकम भुक्तानी गर्नु नपर्ने भनी नेपालको विभिन्न अडडा अदालतमा दायर भएका ९० भन्दा बढी मुद्दाहरुमा ग्राहकको निवेदनपत्र खारेज एवं मुद्दाहरुमा दावी नपुग्ने गरी फैसला भएको छ । यि मध्ये ५ वटा मुद्दा/निवेदनमा सम्मानित अदालतबाट अन्तिम फैसला भएको छ । सार्वजनिक निकायबाट जारी वीजक बमोजिमको रकम भरी पाउने न्यायीक प्रणालीबाट ठहर भएपछि उक्त रकम भराई पाउने प्राधिकरणको सारवान अधिकार हुन्छ । यसरी न्यायीक फैसलाबाट संरक्षित र प्रमाणित विगो अन्य विधी वा संयन्त्रद्वारा छानविन, न्यूनीकरण र मिन्हा हुन नसक्ने निवेदकको स्पष्ट मान्यता रहेको छ ।

(ढ) नेपाल विद्युत प्राधिकरण ऐन, २०४१ को दफा २३, नेपाल विद्युत प्राधिकरण विद्युत वितरण विनियमावली, २०७८ को विनियम ३१ (क) बमोजिम विद्युत महसुल भुक्तानी नगर्ने ग्राहकको विद्युत लाईन विच्छेद गरी असुलीको कारवाई गर्नुपर्ने प्रावधान बमोजिम मिति २०८१।७।१२ देखि महसुल वक्यौता भएका ग्राहकको लाईन विच्छेद भैरहेको समयमा प्रत्यर्थी मन्त्रिपरिषदबाट मिति २०८१।७।२५ मा विच्छेद भएको लाईन २४ घण्टा भित्र जडान गर्न प्राधिकरणलाई र १५ दिनभित्र ग्राहकले विद्युत महसुल भुक्तानी गर्नुपर्ने निर्णय भएको थियो । तदनुसार प्राधिकरणको सञ्चालक समितिको मिति २०८१।७।२७ को निर्णयानुसार लाईन जडान गरीएको थियो । वक्यौता महसुल म.प.स. को निर्णयानुसार १५ दिनभित्र भुक्तानी नभएको

अवस्थामा पुनः लाईन विच्छेद गरी असुलीको कारवाई गर्नुपर्ने तयारी गरिएको पृष्ठभूमिमा विद्युत नियमन आयोगको मिति २०८१।८।११ को पत्रद्वारा लाईन विच्छेदको कारवाई नगर्न निर्देशन प्राप्त भएको र प्राधिकरणको सञ्चालक समितिले मिति २०८१।८।१२ मा विद्युत नियमन आयोगको निर्देशन बमोजिम गर्न गराउन निर्देशन दिइएको हुँदा प्राधिकरणको तहबाट हुन सक्ने कानून बमोजिम प्रभावकारी असुलीको कारवाई अवरुद्ध भएको थियो । तालुक निकाय एवं अधिकारीबाट तत्काल भैरहेको कारवाई रोकी असुली कारवाईमा पटक पटक निर्देशित गरी हस्तक्षेप गर्ने सोही कारणले विद्युत महसुल असुल हुन नसकेको भनी निवेदकलाई आक्षेप लगाउने र निवेदक दण्डित हुनुपर्ने विडम्बनापूर्ण अवस्था विपक्षीबाट श्रृजना गरिएको छ ।

(ग) निवेदकलाई लगाइएको अन्तिम आरोप नेपाल विद्युत प्राधिकरण ऐन, २०४१ बमोजिम कार्यकारी निर्देशकले पालना गर्नुपर्ने काम कर्तव्य पालना नगरेको भन्ने रहेको छ । उक्त आरोप स्वयंमा मनोगत रहेको छ । निवेदकबाट कानूनतः गर्नुपर्ने कुन कार्य नगरेको वा नगर्नुपर्ने कुन कार्य गरेको हो भन्ने कार्य वा अकार्य उक्त आरोपमा खुल्दैन । यसप्रकारको शुन्यता पूर्ण आरोप (Vaccum Allegation) न्यायीक रोहमा मान्य हुनसक्दैन । आरोप लगाउने व्यक्ति (पक्ष) ले कार्य वा अकार्य कितान गर्नसक्दैन भने आरोपित व्यक्तिले के विषयमा सफाई पेश गर्ने सर्वथा आधारहिन अवस्था हुन्छ । निवेदकले आ.व. २०७८।०७९ मा ९४.२३ र २०७९।८० मा ९८.९४ अंक प्राप्त हुने प्रगति गरेको कार्य सम्पादनको सूचकांकले प्रमाणीत गर्दछ । सोको उचित मूल्यांकन र लाभ प्राप्त गर्ने निवेदकको अधिकार हो । यस तथ्यले नै निवेदकले कानून प्रतिकूल कार्य नगरेको र पदिय कर्तव्य पूर्णरूपमा पालना गरेको प्रमाणित हुन्छ । सोको अलावा निवेदकले सफाई पेश गर्दा निवेदकको कार्यकालमा केही मुख्य बुँदा (Key Points) हरू सफाईपत्रको पृ.१० देखि १४ सम्म खुलाएको थिए । उक्त सफाईपत्र प्रमाण खण्डमा पेश गरेको छु । सो विवरणलाई यस निवेदनको अभिन्न अंग मानी पाउँन अनुरोध गर्दै उक्त विवरणलाई यसमा पुर्नलेखन गरेको छैन । निवेदकले विगतमा पेश गरेका कार्य सम्पादन प्रतिवेदन र सोमा भएको मुल्याङ्कनबाटै उक्त उपलब्धीहरू प्रमाणित हुन्छ । तसर्थ मनोगत आरोपमा सेवा अन्त गर्ने निर्णय र निवेदकलाई सेवाबाट हटाई अन्यलाई नियुक्त गर्ने निर्णय एवं कारवाई कानून प्रतिकूल छ ।

(घ) निवेदकलाई सेवाबाट हटाउने गरी प्रत्यर्थाबाट भएका काम कारवाईमा गंभिर कानूनी चुटी हुनुकासाथै चदनियतपूर्ण समेत रहेको छ । निवेदकलाई सेवाबाट हटाउने (सेवा अन्त गर्ने) कारवाई गर्दा निवेदकबाट भएको कसुर उल्लेख गरी कारवाई किन नगर्ने भनी पहिलो चरणमा म.प.स. को निर्णयानुसार स्पष्टिकरण माग गरिएको छैन ।

जसले कारवाई गर्ने हो सोहि अधिकारी वा निकायले नै कसुरको सम्बन्धमा स्पष्टिकरण पेश गर्न अवसर दिई सोवाट चित्त नवुझेमा मात्रै कारवाई गर्ने सम्बन्धमा सफाई पेश गर्ने मौका दिनुपर्ने हुन्छ । पहिलो चरणमा कसुर सम्बन्धमा स्पष्टिकरण पेश गर्ने प्रक्रिया नै नगरी एकाएक सजाय प्रस्ताव गरी सफाई माग गरिएको सार्वजनिक सेवामा गरिने कारवाई सम्बन्धी मान्य व्यवस्था र सिद्धान्त प्रतिकूल रहेको छ ।

(थ) प्रत्यर्थी मध्येको हितेन्द्र देव शाक्यलाई नियुक्त गरी आफ्नो स्वार्थ अनुरूप सार्वजनिक संस्था सञ्चालन गर्ने उदेश्यले निवेदकलाई मनोगत र आधारहिन आरोप लगाई विवादित कारवाई भएको हो । आफूसँग अधिकार छ भनी केवल सफाईको औपचारिकता पूरा गरेको देखाई सेवावाट हटाउन मिल्दैन । सेवावाट हटाउनुपर्ने सम्मको कार्य राष्ट्रसेवकवाट भएको वस्तुनिष्ठ रूपमा प्रमाणीत हुनुपर्ने हुन्छ । कार्यकारी निर्देशकको पदरिक्त भएको वा कार्यकारी निर्देशकलाई खाईपाई आएको सेवासुविधा र सो सरह वा माथिल्लो पदको जिम्मेवारी दिइएको कारणले रिक्त भएको पदमा प्रत्यर्थी हितेन्द्र देव शाक्यलाई नियुक्त गरिएको होइन । निजलाई नियुक्त गर्ने नियोजित योजना र आफू अनुकूलको मानिस ल्याई वैयक्तिक स्वार्थ पुरा गर्ने उदेश्यले निवेदकलाई वदनियतपूर्वक सेवावाट हटाइएको प्रत्यर्थी नं. ३ मन्त्री नियुक्त भएदेखि हालसम्म भए गरेका काम कारवाईवाट प्रमाणित हुन्छ ।

श्री
विपक्षी
३

(द) निवेदक उपर प्रत्यर्थीवाट भएका काम कारवाई पूर्वाग्रहीपूर्ण रहेको छ । न्यायालयको फैसलावाट स्थापित हक प्राधिकरणको सारवान हक हुने भनि स.अ. बुलेटीन २०६७ पूर्णाङ्क ४३४ पृष्ठ २४ र २०७२ न.नं. ९४२९ पृष्ठ ११६६ मा सिद्धान्त प्रतिपादन भएको छ । महालेखा परिक्षकवाट असुली गर्न ओल्याएको वेरुजु आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ को दफा ४०(२) बमोजिम कारवाई गर्नुपर्ने हुन्छ । छुट विजक वैध भएकोले नै न्यायालयवाट प्राधिकरणको सार्वजनिक कोषमा दाखिला हुनसक्ने गरी न्याय निरोपण भएको हो । सो बमोजिम हुनुपर्ने मान्यता राखे र मुखरित हुने निवेदकलाई ठूलो वक्यौता राखे उपभोक्ताद्वारा प्रभावित भई विपक्षीवाट निवेदक उपर विवादीत कारवाई गरिएको विपक्षीहरुवाट भए गरेका कार्य एवं अभिव्यक्तिवाटै प्रमाणित हुन्छ । प्राधिकरणलाई रकम भुक्तानी गर्नुपर्ने दायित्व भएका औद्योगिक घरानाको भनाई, कार्यशैली र सोलाई समर्थन र पृष्ठपोषण गर्ने विपक्षीका कृयोकलापवाट को कसको स्वार्थ र प्रभावमा कारवाई भएको हो प्रष्ट हुन्छ । तसर्थ विपक्षीवाट निवेदकको कार्यकालमा ९० भन्दा बढी मुद्धा गर्ने पक्षको चाहाना र हितमा काम नगरेको कारण निवेदक उपर भए गरेको कारवाई पुर्वाग्रही मात्र होइन अनुचित र सार्वजनिक हित विपरित समेत छ ।

(ध) सार्वजनिक पदाधिकारी वा राष्ट्र सेवकलाई पदबाट बहिर्गमन गराउने कारवाई स्वयंमा गंभीर प्रकृतिको कारवाई हो । यस कारवाईमा अधिकार प्राप्त अधिकारीले आफ्नो न्यायीक विवेक प्रयोग गरी निर्णय गर्नुपर्ने स्थापित मान्यता रहेको छ । यसप्रकारको कारवाई अख्तियारवाला वाहेक अन्यबाट हुन सक्दैन । कानूनले जसलाई अधिकार दिएको छ उसैले नै दुई पटकको स्पष्टीकरण सहित कारवाई गर्नुपर्ने हुन्छ । मातहतको अधिकारीले पहिलो स्पष्टीकरण माग गरेको भनी सोलाई समर्थन गरी थप कारवाई गर्न मिल्दैन । अख्तियारवालाको अधिकार मात्रै नभई विवेक समेत अन्यले प्रयोग गर्न नसक्ने भएकोले उचित विवेक र निष्पक्ष भई गर्नुपर्ने कारवाईको विषय प्रत्यायोजन हुन नसक्ने ने.का.प. २०६६ नि.नं. ८०७२ पृ. २१६ र ने.का.प. २०७२ नि.नं. ९४५८ पृ. ५२२ मा सिद्धान्त प्रतिपादन भएको छ । त्यसैगरी मातहतको निकायबाट भएको कारवाईलाई समर्थन गरी हुने निर्णय एवं कारवाई वैध नहुने समेत नजिर प्रतिपादन भएको छ ।

(न) विपक्षीबाट निवेदकलाई सेवाबाट हटाउने पत्रमा उक्त कारवाही गर्नुपर्ने आधार र कारण मध्ये (छ), (ज), (झ) र (ञ) मा उल्लेखित बुँदा सफाई गर्ने पत्रमा उल्लेख नभएको नयाँ आरोप रहेका छन् । सफाई माग गर्दा उल्लेख नै नभएको र सफाई पेश गर्न नदिएको आरोप अन्तिम निर्णय गर्दा लिइएको आधार छ । यसरी सफाई पेश गर्न अवसर नदिएको नयाँ आरोपमा सेवाबाट हटाउने निर्णय भएको र सो आधारमा गैरकानूनी रूपमा रिक्त गराइएको पदमा भएको प्रत्यर्थी नं ५ लाई नियुक्ति गरिएको कार्य प्रारम्भदेखिनै (void ab initio) बदरभागी छ ।

(प) निवेदकले साधिकार निकायबाट ऐनको दफा १७(१) वमोजिम ४ वर्षको लागि नियुक्ति प्राप्त गरेको हुं । निवेदकले सेवाबाट हट्नुपर्ने कानूनतः कुनै कसुर नगरेको अवस्थामा पुर्वाग्रही मानसिकता र मनोगत आक्षेप लगाई राष्ट्र सेवकलाई सेवाबाट हटाउँदा मनोगत आरोप लगाई पहिलो चरणमा स्पष्टीकरण पेश गर्ने अवसर नदिई, पेश भएको सफाईको उचित मूल्यांकन नगरी पूर्वाग्रह र बदनियतपूर्वक रूपमा सेवाबाट हटाउने र गैरकानूनी विधिबाट कार्यकारी निर्देशकको पद रिक्त गराई प्रत्यर्थी नं ५ लाई पदमा नियुक्ति गर्ने गरी मिति २०८१।१२।११, मा नेपाल सरकार मन्त्रीपरिषदबाट भएका निर्णय र सो आधारमा उर्जा जलश्रोत तथा सिंचाई मन्त्रालयको मिति २०८१।१२।१२ को पत्र र तत्सम्बन्धमा भए गरेका टिप्पणी, सिफारिस लगायतका सम्पूर्ण काम कारवाईबाट निवेदकको नेपालको संविधानको धारा १७(२)(च), १८ (१), २० र नेपाल विद्युत प्राधिकरण ऐन २०४१ को १७ द्वारा प्रदत्त कानूनी एवं मौलिक हकमा आघात पुर्याउने कार्य निवेदकको माग वमोजिम आदेश जारी गरी निवेदकको कानूनी र मौलिक हक अपहरण हुन नपाउने गरी न्याय प्रदान गर्न सविनय निवेदन गर्दछु ।

१६. अतः माथि प्रकरणहरुमा वर्णित कानून, नजिर, तथ्य एवं प्रमाणको आधारमा निवेदकलाई कार्यकारी निर्देशकको पदबाट हटाउने प्रत्यर्थी नेपाल सरकार मन्त्रीपरिषद्को मिति २०८१।१२।११ को निर्णय, उर्जा जलश्रोत तथा सिंचाई मन्त्रालयको मिति २०८१।१२।१२ को पत्र र सो सम्बन्धमा भएका टिप्पणी सिफारिस लगायत सम्पूर्ण काम कारवाई र प्रत्यर्थी नं ५ लाई नेपाल विद्युत प्राधिकरणको कार्यकारी निर्देशकमा नियुक्ति गर्ने निर्णय र सम्पूर्ण कामकारवाही उत्प्रेषणको आदेशले बदर गरी उपरोक्त निर्णय एवं पत्र र कारवाईको आधारमा निवेदकलाई नियुक्ति मितिदेखि ४ वर्षको अवधी अगावै सेवाबाट हटाउने कार्य नगर्नु र सेवामा रही नियमित कामकाज गर्न नरोक्नु नरोकाउनु, कुनै बाधा व्यवधान नगरी यथावत काम कारवाही गर्न दिनु भनी नेपालको संविधानको धारा ४६ र १३३(२) (३) वमोजिम परमादेश लगायत अन्य उपयुक्त आदेश जारी गरिपाउँ ।

१७. साथै विपक्षीको निर्णय एवं कामकारवाही प्रारम्भिक रूपमै त्रुटीपूर्ण भएकोले उक्त निर्णय एवं कारवाई कार्यान्वयन हुँदा निवेदकको पदावधि, पदाधिकार र सेवा गर्न पाउने कानूनी एवं मौलिक हकमा तत्कालै असर पर्ने भई अपुरणीय क्षति हुने भएकोले प्रस्तुत निवेदनपत्रको अन्तिम किनारा नभएसम्म नेपाल सरकारको निवेदकलाई सेवाबाट हटाउने मिति २०८१।१२।११ को निर्णय र उर्जा जलश्रोत तथा सिंचाई मन्त्रालयको मिति २०८१।१२।१२ को पत्र एवम् प्रत्यर्थी नं ५ को नियुक्ति कार्यान्वयन नगर्नु नगराउनु, यथास्थितिमा राख्नु र निवेदकलाई नेपाल विद्युत प्राधिकरणको कार्यकारी निर्देशकको पदमा कार्य गर्न नरोक्नु नरोकाउनु भनी सर्वोच्च अदालत नियमावली, २०७४ को नियम ४९ वमोजिम अन्तरिम आदेश जारी गरी पाउँ ।

१८. प्रस्तुत निवेदनपत्रको कारवाईको क्रममा अन्य निकाय वा अधिकारीलाई प्रत्यर्थी कायम गर्नुपर्ने भएमा सर्वोच्च अदालत नियमावली, २०७४ को नियम ४७(३) वमोजिम गर्ने गरी निवेदन माग वमोजिम न्याय पाउन सविनय अनुरोध छ ।

१९. प्रस्तुत निवेदनपत्रको सुनुवाईमा निवेदकको तर्फबाट उपस्थित हुनुहुने कानून व्यवसायीले गर्नु हुने वहस बुँदालाई यसै निवेदनपत्रको अभिन्न अंग मानी पाउँ ।

२०. संलग्न कागजातः

- (क) उर्जा जलश्रोत तथा सिंचाई मन्त्रालयको मिति २०७८।४।२७ को नियुक्ति पत्र ।
- (ख) ऐ.को मिति २०७८।१०।२८ को पत्रसाथ संलग्न कार्य सम्पादन संज्ञौतापत्र ।
- (ग) ऐ.को आ.व.२०७८/०७९ को कार्यसम्पादन मूल्यांकन प्रतिवेदन ।
- (घ) ऐ.को आ.व.२०७९/०८० को ऐ.ऐ. ।
- (ङ) निवेदकको आ.व.२०८०/०८१ को कार्य सम्पादन मूल्यांकन गर्न पेश गरिएको विवरण ।
- (च) मिति २०८१।०६।२२ स्पष्टिकरण माग गर्ने ऐ.को पत्र ।
- (छ) मिति २०८१।०६।२२ मा पेश गरेको स्पष्टिकरण ।

- (ज) ने.वि.प्रा.को मिति २०८१।८।४ को पत्र ।
- (झ) उर्जा, जलश्रोत तथा सिंचाई मन्त्रालयको मिति २०८१।८।२१ को पत्र ।
- (ञ) मिति २०८१।११।१३ को निर्णय उर्जा, जलश्रोत तथा सिंचाई मन्त्रालयबाट झिकी बुझी पाऊं । ~~सावधानी पूर्वक मिति २०२१।१०।२० गतेको पत्र~~ पत्र ।
- (ट) नेपाल सरकार म.प.स.को सफाई माग गर्ने सम्बन्धि मिति २०८१।११।२१ को निर्णय झिकी पाऊं ।
- (ठ) निवेदकसंग स्पष्टिकरण माग गर्ने मिति २०८१।१।२२ पत्र ।
- (ड) मिति २०८१।११।२५ को सफाई पेश गरेको सम्बन्धी पत्र ।
- (ढ) मिति २०८१।११।२८ को च.नं.५६४ को पत्र ।
- (ण) ने.वि.प्रा.कार्यकारी निर्देशक तथा महाप्रबन्धकको सेवाको शर्त तथा सुविधा सम्बन्धि विनियमावली, २०६१ ।
- (त) नेपाल सरकार म.प.स.को मिति २०८१।१२।११ को निर्णय झिकी बुझी पाऊं ।
- (थ) उर्जा जलश्रोत तथा सिंचाई मन्त्रालयको मिति २०८१।१२।१२ को निवेदकलाई हटाउने पत्र र ऐ.ऐ. मितिको प्रत्यर्थी नं ५ लाई नियुक्ति गरिएको पत्र ।
- (द) निवेदकको नागरिकताको फोटोकपी ।

२१. यसमा लेखिएको व्यहोरा ठीक साँचो हो झुठा ठहरे कानून वमोजिम सजाय सहुंला बुंझाउँला ।

निवेदक

वा. लोकमणी पोखरेल

इति सम्बत २०८१ साल चैत्र १३ गते रोज ४ शुभम् ।-

